

Рецензија рукописа уџбеника **СРПСКО-ЕНГЛЕСКИ КОНТРАСТИВНИ ПРАВОПИС** аутор̑а А. Јанић Митић и Д. Стаменковића

Рукопис универзитетског уџбеника *Српско-енглески контрастивни правопис* потписује двоје угледних лингвиста са Филозофског факултета из Ниша – Александра Јанић Митић и Душан Стаменковић – који су се већ доказали као оригинални и посвећени истраживачи са научног поља србистике и англистике, те енглеско-српске контрастологије и контактологије, изучавајући различите феномене и питања из ових лингвистичких области.

На преко 330 страна рукописа, са десецима прегледних табела и илустративних слика, предочена материја је представљена у дванаест поглавља (о чему ће бити ускоро више речи), при чему је свако поглавље пропраћено питањима и задацима за размишљање и дискусију, изворима, литературом, а након овога – централног – сегмента књиге следе и уобичајени делови какве монографије овог типа и треба да имају: Попис литературе, Регистар аутора и Индекс појмова, са информативним белешкама о ауторима и Сажетком (на српском и енглеском језику).

Из наслова уџбеника разумљиво је шта ће бити предмет излагања и описа, али заправо шта *Српско-енглески контрастивни правопис* подразумева постаће јасно тек када читалац „зарони“ у текст, јер оваквих радова и студија – које контрастивно приступају ортографској тематици – код нас напосто или није било или их је било врло мало (добар изузетак, на који се уосталом и овај уџбеник наслања, јесте књига: Ćorboloković & Gavranović (2024). *Pravopis u kontrastu*). Отуда у корелацији с одважности којом се аутори кресе, упустивши се у овакву проблематику, у потпуности стоји њихово знање и умешност којом су обрадили питање ортографског контрастирања српског и енглеског језика. Погледајмо укратко како је то учињено. У првом поглављу – „Увод у правописну норму српског и енглеског језика“ – наводе се и објашњавају кључни термини (*правопис*,

ортографија, фонетски правопис, етимолошки правопис, верзал, гласовне алтернације, састављено писање, растављено писање, полусложеничко писање, интерпункција) из домена правописа и укратко се описује процес правописне кодификације у српском и енглеском језику. У другом поглављу – „Правописни приручници српског и енглеског језика“ – представљају се најглавнији правописни приручници у оба језика: за српски језик у средишту пажње су општи правопис, правописни речници, речник недоумица, приручник са вежбањима и поједине студије посвећене норми, настави и актуелним правописним питањима, док су за енглески поменути: приручници за интерпункцију, стил, употребу језика и академско писање, као и приручници везани за одређене стандарде. Треће поглавље – „Велико и мало почетно слово у српском и енглеском језику“ – доноси објашњења у вези с писањем почетног великог и малог слова: нарочито кад је реч о писању имена у најширем могућем значењу, као и писању топонима, хидронима и оронима, ентита, наслова и других полилексемских структура, при писању назива установа (различитог типа), адреса, датума, празника, предмета, хемијских елемената, религијских појмова и присвојних придева. У четвртом поглављу – „Састављено, растављено и полусложеничко писање (новијих) англицизама (...)“ – даје се јасан преглед најважнијих правила о састављеном, растављеном и полусложеничком писању у српском и енглеском језику, да би, након тога, аутори размотрили начине писања (новијих) англицизама у српском језику (за шта им је, као извор за ексцерпцију примера, послужио *Српски речник новијих англицизама* Твртка Прћића и сарадника). Пето поглавље – „Интерпункција у српском и енглеском језику“ – проблематизује правила за писање интерпункције у српском и енглеском језику. Аутори на самом почетку наводе графичка решења за писање интерпункцијских знакова у српском и/или енглеском, као и она која нису повезана са овим језицима. Од интерпункцијских/правописних знакова нарочита је пажња посвећена запети/зарезу, тачки, двотачки, тачки и запети, црти, упитнику, узвичнику и наводницима, а с овим у вези и – начину преношења и бележења директног (управног) говора. Додајмо да аутори препознају и значај (и утицај) савремених комуникационих мрежа, па се с разлогом осврћу и на знакове који се тамо јављају: амперсанд (&), хаштаг (#), косу црту (/), знак за параграф (§), интернетски знак, односно тзв. мајмунче (@), тилду, односно вијугаву црту (~) и друге. У шестом поглављу – „Скраћенице у српском и енглеском језику“ – говори се о месту и функцији кратица

(различитог типа) у правописном систему српског и енглеског језика, и то тако што се најпре разматра њихова функција у савременој писаној комуникацији (у научном, административном, медијском и дигиталном дискурсу), да би се затим – из контрастивне перспективе – приказале основне сличности и разлике између два језика, уз осврт на релевантне правописне (и друге лингвистичке) изворе који описују ову појаву. Нарочиту су пажњу аутори посветили правописним правилима која се односе на писмо, (не)писање тачке и уклопљеност скраћеница у систем језика. У седмом се поглављу – „Специфичност транскрипције имена особа и места из енглеског језика на српски језик“ – разматра транскрипција енглеских антропонима и топонима као нормативно питање контрастивног правописа, а не као пуко „преписивање“, у складу с Прћићевим, темељно разрађеним, приступом, јер су властита имена носиоци идентитета и стабилне референце у науци, медијима и званичним текстовима, па недоследност може изазвати конфузију и нарушити стандард. Осмо поглавље – „Англицизми из угла гласовних промена и специфичности у писању консонаната и вокала“ – наставља се складно на претходна у којима се питање англицизама, са правописне стране, детаљније обрађује: тако да се сада аутори баве англицизмима из угла гласовних алтернација, изузетака од њих, те писања конкретних сугласника и вокала. Опет је згодно, као извор грађе, ауторима послужио помињани *Српски речник новијих англицизама*, при чему је посебна пажња обрађена на једначење сугласника по звучности, на губљење сугласника, на писање сонаната (нарочито на (не)писање *j* у англицизмима), те вокала А, Е, И, О и У, као и вокалских група попут ОУ. У деветом поглављу – „Дублети међу (новијим) англицизмима у српском језику“ – аутори се осврћу на једну од типичних (традиционалних) одлика српског правописа – склоност ка ортографском дублетизму (опет на примеру англицизама). Отуда се детаљно испитују именички, придевски и глаголски дублети међу (новијим) англицизмима у српском језику, али се указује – на основу корпусних података (*Српски мрежни корпус* – srWaC и *Корпус јавног дискурса Републике Србије* – PDRS) – и на тенденције ка избору једног члана из конкретног дублетног пара. Десето поглавље – „Специфичности британске и америчке варијанте енглеског језика у писању“ – доноси проблематику везану за енглески језик, тј. у овом поглављу се разматрају специфичности британске (BrE) и америчке (AmE) правописне норме унутар истог језика и показује да енглески нема јединствен правописни систем, већ представља скуп стандардних варијетета. Са становишта контрастивне српско-

енглеске ортографије и примењене лингвистике, ово је битно јер се као основна дилема код изворних говорника српског језика који уче енглески најчешће јавља питање избора између британске и америчке норме, и, с тим у вези, конзистентност у пракси, тј. доследност у коришћењу једне од норми (примера ради, *cancel – cancelled /BrE/ – canceled /AmE/*; *dial – dialled /BrE/ – dialed /AmE/*; *fuel – fuelled/fuelling /BrE/ – fueled/fuelling /AmE/* итд.). Након овако исцрпног излагања контрастивне правописне проблематике, аутори у једанаестом поглављу – „Текстови на енглеском и српском језику и смернице за контрастивну правописну анализу“ – дају брижљиво и методички ваљано осмишљене одабране примере текстова (жанровски и тематски разноврсних) изворно написаних на енглеском и српском језику, да би, после тога, приложили и конкретна питања осмишљена као смернице за контрастивну правописну анализу датог текста на енглеском/српском и његовог превода на српски/енглески језик. Коначно, дванаесто поглавље посвећено је адекватним правописним вежбама српског и енглеског правописа ради утврђивање градива, уз која на крају иду и решења задатака.

Рукопис уџбеника *Српско-енглески контрастивни правопис* представља систематичан и свеобухватан допринос области контрастивне лингвистике, правописне норме и примењене лингвистике. Аутори постављају јасан циљ: да кроз контрастивни приступ прикажу правописна и интерпункцијска правила српског и енглеског језика, са посебним освртом на њихову примену у превођењу, лекторисању и језичкој пракси. Посебна вредност књиге огледа се у томе што она не остаје на дескриптивном нивоу, већ повезује норму, употребу и практичну примену, што је посве у складу са савременим тенденцијама у примењеној лингвистици. Књига је, како смо видели, јасно структурисана у више тематских целина које обухватају кључне аспекте правописа: велико и мало слово; састављено, растављено и полусложеничко писање; интерпункцију; скраћенице; транскрипцију имена; англицизме (са посебним освртом на дублете и варијантност); разлике између британске и америчке варијанте енглеског. Посебно је значајно што су у завршном делу укључени: текстови за анализу, даље смернице за контрастивну анализу, као и вежбања са решењима. Ова комбинација теорије и праксе чини уџбеник методички веома вредним.

Уџбеник *Српско-енглески контрастивни правопис* представља неоспорно значајан допринос српској лингвистици. Његова вредност огледа се у: (а) систематичности, (б) контрастивном приступу, (в) интеграцији теорије и праксе и (г) актуелности теме (англицизми, варијантност и сл.). Књига је не само квалитетан наставни (педагошки) материјал већ и релевантан научни рад који може послужити као основа за даља истраживања у области правописа, контактне и контрастивне лингвистике. Додамо ли овоме и највишу оцену за узоран стил и језик рукописа, те несумњиву креативност и у визуелном дизајну – онда једино што нам преостаје јесте да упутимо искрене честитке и похвале ауторима Александри Јанић Митић и Душану Стаменковићу на изузетном обављеном послу.

Из свега претходно изложеног очито је због чега се рукопис *Српско-енглески контрастивни правопис* треба **категоризовати као основни уџбеник**, да је он **по обиму, форми и садржини у потпуности усклађен са силабусом**, због чега са задовољством **предлажем да се овај рукопис прихвати за штампање без икаквих измена.**

У Новом Саду, 5. маја 2026.

Проф. др Страхиња Степанов
Одсек за српски језик и лингвистику
Филозофски факултет у Новом Саду